

Л. О. Шкварчук¹, Р. А. Слав’юк², О. О. Сова³

¹ Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра фінансів,

² Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра підприємництва та екологічної експертизи товарів,

³ Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти

ЗАОЩАДЖЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ: СХИЛЬНІСТЬ, ПРІОРИТЕТИ ТА ФАКТОРИ

<https://doi.org/10.23939/semi2020.01.109>

© Шкварчук Л. О., Слав’юк Р. А., Сова О. О., 2020

Наведено результати дослідження особливостей формування заощаджень домогосподарств в Україні. Порівняно схильність до заощаджень домогосподарств в Україні та країнах Східної Європи за критерієм норми заощаджень. Оцінено пріоритети у формах заощаджень. Обґрунтовано наявність загальної ідентичності заощаджувальної поведінки домогосподарств в Україні та країнах Східної Європи. Визначено основні ознаки домогосподарств, що заощаджують. Інтерпретовано види доходів, які є визначальними для нарощення заощаджень. Виявлено наявність сезонного коливання в обсягах заощаджень та рівнях дохідності депозитів домогосподарств.

Ключові слова: заощадження домогосподарств, доходи домогосподарств, схильність до заощаджень, сезонність заощаджень, фактори заощаджень.

Постановка проблеми

Заощадження домогосподарств відіграють важливу роль у забезпеченні економічного зростання, оскільки є елементом складного передавального механізму фінансування розвитку економіки. Обсяг заощаджень домогосподарств є одним із основних факторів, які визначають здатність суб’єктів господарювання та урядів отримувати кредит для фінансування інвестицій. У країнах з низьким рівнем заощаджень доволі часто виникають проблеми із забезпеченням достатньої ліквідності банківської системи, а тому доступ до кредитів тут є обмеженим. Це зумовлює необхідність імпорту капіталу задля покриття попиту на кредити. За таких умов національна економіка стає вразливою до зовнішніх загроз, таких як економічні кризи або спади. Будучи важливим фактором забезпечення реального сектора економіки країни фінансовими ресурсами, заощадження самі є елементом невизначеності та генерування ризиків, оскільки на їхні обсяги впливають як об’єктивні, так і суб’єктивні чинники. Зміна економічних умов розвитку країни впливає на пріоритетність форм заощаджень та їхніх чинників, тому дослідження особливостей формування заощаджень є актуальним завданням сучасної економічної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми формування заощаджень були предметом дослідження багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Насамперед такі дослідження стосувалися ідентифікації ролі заощаджень у забезпеченні економічного зростання. Іншим напрямком розвитку теорії заощаджень є дослідження

вчених у межах так званого портфельного аналізу, оскільки стосуються оцінювання розподілу заощаджень між різними формами вкладення капіталу.

Основи теорії виокремлення заощаджень як фактора економічного зростання заклав Дж. Кейнс і розвинули його послідовники у межах кейнсіанської та некейнсіанської теорій. У цих роботах досліджено зв'язок заощаджень з різними джерелами отримання доходу, що ґрунтується на гіпотезі постійного доходу (The Permanent Income Hypothesis). Зокрема, у теоріях заощаджень, представлених Кейнсом (1935), Дузенберрі (1949) [1], Фрідманом (1957) [2] та Кембелом (1987) [3]. Використано три різні форми доходу для пояснення заощаджень. Модельяні, Брумберг та Андо (1966) сформувавши гіпотезу життєвого циклу (The Life-Cycle Hypothesis), яка визначає позитивний стійкий зв'язок між обсягами заощаджень та темпами економічного зростання [4]. У межах цієї теорії розроблено сучасні підходи до оцінювання вікової структури заощаджень (Carrol and Wail (1994)) [5], а також особливостей поведінки домогосподарств щодо заощаджень у країнах із різним рівнем доходів (Deaton, and Paxson (1994) [6]. На сучасному етапі такі дослідження здійснюють у межах поведінкових фінансів та стосуються оцінювання економічних та соціальних мотивів до заощаджень (Iacoviello (2005) [7], Pataracchia et al (2013)) [8].

У межах другої групи досліджень прості моделі часткової рівноваги пояснюють окремі рішення щодо заощаджень з огляду на прибутковість приватних інвестицій та динаміку трудових доходів домогосподарств. Розвиваються вони у межах оцінювання поведінки домогосподарств як активних інвесторів на фондовому ринку і ґрунтуються переважно на Гіпотезі ефективного ринку (The Efficient Market Hypothesis). У своїй сукупності такі дослідження спрямовані на оцінювання напрямів вкладення капіталу домогосподарствами у різні періоди часу (Аллоум (2017) [9], Лунг (2019) та у різних країнах (Хе та інші (2019) [10].

Вітчизняним науковцям належать значні здобутки у теорії заощаджувальної поведінки домогосподарств (Т. О. Кізіма (2011) [11], Я. В. Петренко (2009) [12]. Більшість з цих досліджень проведено під час розгляду макроекономічних проблем формування заощаджень та їх трансформації у інвестиції.

При цьому теоретичні та практичні проблеми вибору напрямків вкладення коштів у межах портфельної теорії досліджено переважно з позиції окремого інвестора та формування його ефективного портфеля, тобто здійснюються у межах мікроекономічної теорії.

Постановка цілей

Метою статті є оцінювання характерних ознак поведінки домогосподарств в Україні щодо формування заощаджень порівняно з країнами Східної Європи, що є основою розроблення прикладних засад ефективної економічної політики зростання в Україні. Зосередженість на цих країнах порівняння зумовлена стабільним їх зростанням упродовж останніх років та схожістю організації економік.

Емпіричний аналіз ґрунтується на наборі даних, отриманих з чотирьох різних джерел: Міжнародної організації економічного розвитку (ОЕСР), Статистичної служби Європейського Союзу (Євростату), Держстату України та НБУ. Дані охоплюють часовий період 2005–2019 рр. Відсутність окремих даних обмежує аналіз зазначеним періодом.

Виклад основного матеріалу

Відповідно до методики ОЕСД заощадження домогосподарств визначається як різниця між наявним доходом домогосподарства (заробітна плата, дохід самозайнятих та чистий дохід від власності) та його споживанням (видатки на товари та послуги) [13]. У вітчизняній макроекономічній статистиці категорію “заощадження” не використовують. Тому у межах нашого дослідження емпіричні розрахунки ґрунтуватимуться на даних щодо приросту фінансових активів домогосподарств як аналога обсягу їх заощаджень, про що свідчить методика Держстату. Відповідно до методики Держстату приріст фінансових активів домогосподарств розраховують як різницю між доходом домогосподарств та витратами на придбання товарів та послуг, сплачених доходів від

власності, поточними податками на доходи і майно, іншими сплаченими поточними трансфертами та нагромадженнями у нефінансових активах.

У світовій практиці для оцінювання схильності націй до заощаджень використовують рейтинг країн за нормою заощаджень домогосподарств. Рівень (норма) заощаджень домогосподарств значно відрізняється у різних країнах. Відповідно до даних Євростату, найвища норма заощаджень характерна для Люксембурга – 21,41 % та 21,50 % у 2018 та 2017 рр. відповідно [14]. Друге місце європейського рейтингу належить Німеччині – 18,54 % та 17,94 % у 2018 та 2017 рр. відповідно. Найнижчі значення норми заощаджень характерні для Литви (-1,21 %) та 0,29 %, Румунії – 0,78 % та 2,55 %, а також Польщі – 1,47 та 2,79 %, при середньому значенні цього показника для країн ЄС – 10,12 % та 9,85 % у відповідні періоди. На основі аналізу інформації про обсяги заощаджень домогосподарств у ЄС (відповідно до даних Євростату) можна припустити, що обсяг заощаджень залежить від доходів: домогосподарства країн з високим доходом на душу населення (Люксембург та Німеччина) більш схильні до заощаджень, ніж відповідні суб'єкти у країнах з низькими доходами (країни Східної Європи).

В Україні національні статистичні органи та регуляторні інституції аналогічні показники не розраховують, а, отже, цю величину не беруть до уваги при формування прогнозів щодо розвитку економіки країни та її окремих інституційних одиниць. Розрахунки, проведені нами, свідчать загалом про доволі високі значення показника норми заощаджень для домогосподарств в Україні (див. дані табл. 1). Так, зокрема, у період 2007–2008 рр. такі показники були вищими від усіх країн, обраних для порівняння, а також вищими від середнього рівня країн ЄС. Доволі високим був рівень заощаджень домогосподарств в Україні у період 2009–2013 рр., проте різко знизився у період кризи 2014–2016 рр., за незначного вирівнювання у 2017–2018 рр. Отримані дані дають нам підстави стверджувати, що домогосподарства в Україні мають високу схильність до заощаджень.

Таблиця 1

Рівень заощаджень домогосподарств у країнах Східної Європи у 2007–2018 рр., % до доходу

Країна	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Середнє
Україна	30,72	28,42	4,38	8,52	8,78	8,35	8,49	-8,33	-10,83	-0,25	3,74	3,87	8,86
Польща	5,15	3,34	5,48	4,96	1,53	1,50	2,55	2,27	2,31	4,16	2,79	1,47	3,13
Чехія	11,97	11,38	13,38	12,71	11,19	11,14	10,86	11,77	11,99	11,60	9,50	10,91	11,53
Словаччина	7,05	6,59	7,60	8,22	7,46	7,44	6,60	7,10	8,65	8,58	8,24	8,38	7,66
Угорщина	8,88	8,60	10,99	11,39	11,88	10,32	11,96	12,44	12,23	11,85	11,38	11,58	11,13
Румунія	1,54	1,74	2,04	5,50	2,72	0,69	3,73	1,05	1,67	1,60	2,55	0,78	2,133
Естонія	-0,26	7,52	12,87	9,84	9,89	9,80	9,11	10,67	10,88	10,44	11,58	...	9,30
Латвія	-0,25	11,57	13,28	5,96	-4,82	-3,97	-4,90	-2,31	1,15	4,51	4,42	6,34	2,58
Литва	-4,06	-0,51	5,11	8,42	4,74	3,11	2,47	0,44	0,54	2,94	0,29	-1,21	1,86
Країни ЄС	10,93	11,21	12,85	12,17	11,44	10,96	10,81	10,60	10,77	10,47	9,85	10,12	9,99

* Джерело: складено за даними Євростату [14], Держстату України [15] та розрахунків авторів.

Відповідно до даних Держстату України, обсяги приросту фінансових активів домогосподарств у період кризи 2013–2016 рр. демонстрували від'ємні значення (див. рис. 1). Така динаміка є характерною для періоду криз, коли витрати домогосподарств значно перевищують їхні поточні доходи, а приріст споживання у поточному періоді забезпечується заощадженнями минулих періодів. Для умов України така поведінка домогосподарств більшою мірою визначається необґрунтованим нарощенням споживання або нагромадженням нефінансових активів через негативні очікування та нестабільність фінансового ринку, аніж зниженням їхніх доходів.

Рис. 1. Динаміка доходів та заощаджень домогосподарств в Україні у 2005–2019 рр., млн грн

Джерело: побудовано за даними Держстату [15].

У структурі заощаджень домогосподарств в Україні найбільша частка належить грошовим вкладам у формі депозитів (див рис. 2). Загалом структура форм заощадження домогосподарств в Україні збігається із даними, розрахованими ОСЕС для країн Східної Європи. Так, у структурі заощаджень домогосподарств Латвії валюта та депозити займають 40,1 %; Польщі – 48,8 % Чехії – 51,2 %; Словаччини – 52,4 % [15].

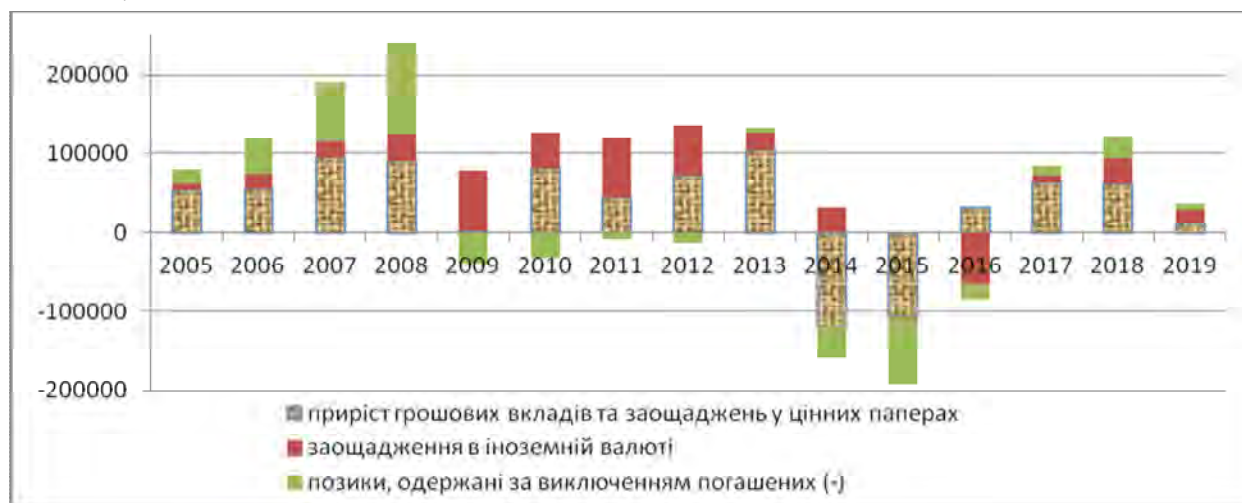

Рис. 2. Поелементний приріст фінансових активів домогосподарств в Україні у 2005–2019 рр., млн грн

Джерело: побудовано за даними Держстату [15].

Динаміка обсягів депозитних вкладів домогосподарств в Україні була доволі однорідною упродовж 2006–2019 рр., демонструвала яскраво виражену висхідну тенденцію із незначним просіданням тренду у періоди криз 2008–2009 рр. та 2014–2016 рр. (рис. 3).

У структурі депозитних вкладень переважають заощадження у національній валюті (табл. 2). Така тенденція характерна для усього періоду спостережень. Аналіз показав, що обсяги депозитів домогосподарств залежать від макроекономічного стану – зростають під час піднесення та знижуються у кризу.

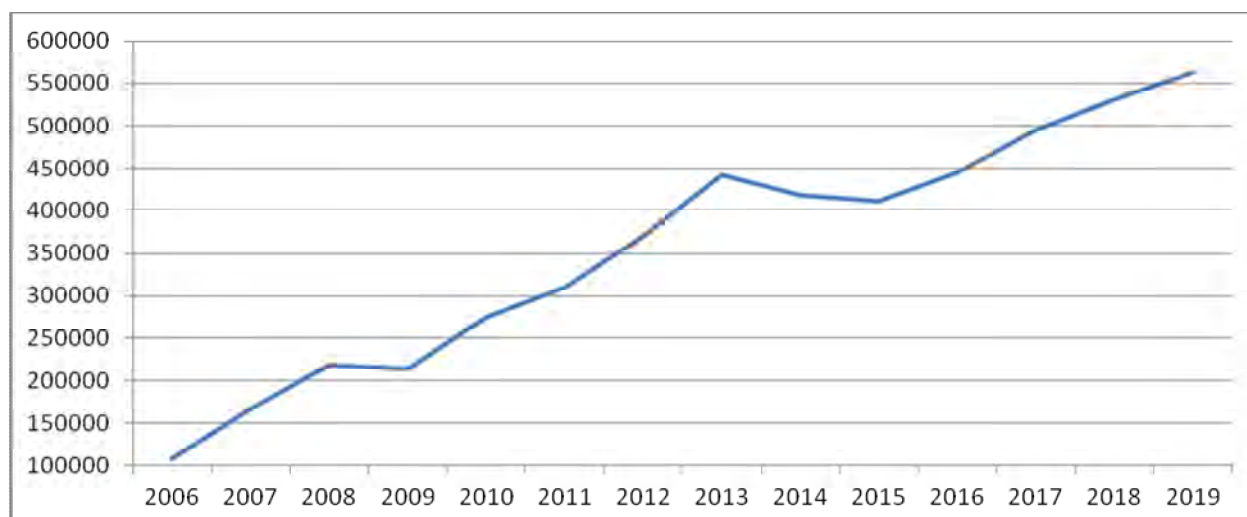

Рис. 3. Динаміка обсягів депозитів фізичних осіб у депозитних установах України у 2006-2019 рр., млн грн

Джерело: побудовано за даними НБУ [16].

Таблиця 2

Характеристики депозитних вкладень домогосподарств в Україні у 2006–2019 рр.*

Роки	Обсяг депозитів, млн грн			Процентні ставки за депозитами, %		
	разом	у нац. валюті	у дол. США,	інтегральні	у нац. валюті	в іноземн. валюті
2006	108860	59889	40848	10,7	13,6	8,4
2007	167239	102379	48808	11,6	13,7	8,9
2008	217860	110016	75461	14,9	19,1	11,2
2009	214098	101081	78627	14,8	20,8	11,3
2010	275093	142924	96092	10,9	15,1	7,5
2011	310390	160530	114859	12,8	18,5	7,2
2012	369264	186772	149286	14,9	21,5	8,1
2013	441951	257829	150707	13,6	18,7	7,6
2014	418135	200859	181146	14,1	20,1	8,8
2015	410895	198876	177426	13,4	20,6	7,8
2016	444676	209601	199277	11,1	17,	5,9
2017	495313	252439	203681	8,4	13,8	3,3
2018	530250	289416	202567	9,7	14,9	3,3
2019	563319	327178	198168	9,7	14,9	2,6

Джерело: складено за даними НБУ [16] та [17].

Одним із основних факторів, який впливає на обсяги залучення депозитних вкладів фінансовими установами, є величина процентних ставок. Проте, розрахунки, проведені нами за даними табл. 2, показали відсутність прямого зв'язку між відповідними показниками. Так, коефіцієнт кореляції обсягів депозитів домогосподарств та процентними ставками за депозитами у національній валюті становить (-0,081), а загальною сумою депозитів та інтегрованою процентною ставкою – (-0,357). Отримані значення дають нам підстави стверджувати, що зниження процентних ставок не призводить до відтоку депозитів і, навпаки, зростання ставок не можна вважати фактором нарощення домогосподарствами депозитних вкладень. Більше того, домогосподарства більш схильні оцінювати зростання процентних ставок як сигнал про підвищення ризиковості депозитних операцій,

оскільки розраховані коефіцієнти кореляції мають від'ємні значення. Це свідчить про те, що на рішення домогосподарств щодо формування заощаджень у формі депозитів впливають інші, ніж бажання отримати додаткові фінансові доходи, фактори.

Загальна сума доходу, що отримують домогосподарства в Україні, відповідно до методики СНР, формується із чотирьох елементів: заробітна плата, соціальні трансферти, дохід від власності, змішаний дохід. За допомогою багатофакторної кореляційно-регресійної моделі нами було оцінено зв'язок між обсягами заощаджень у формі депозитів домогосподарств та елементами їхнього доходу. Для аналізу було обрано період 2005–2018 рр. Рівняння зв'язку має такий вигляд:

$$D = -35201,5 - 0,22 X_1 + 0,57 X_2 + 0,98 X_3 + 0,49 X_4$$

де D – обсяг депозитів домогосподарств, млн грн; X_1 – сума доходів домогосподарств у формі заробітної плати, млн грн; X_2 – сума доходів у формі соціальних трансфертів, млн грн; X_3 – сума доходів від власності, млн грн; X_4 – сума змішаних доходів домогосподарств, млн грн.

Перевірка отриманих залежностей, проведена з використанням основних статистичних залежностей, показала наявність зв'язку між аналізованими величинами (див. табл. 3). Оскільки фактичне значення $F > F_{\text{табл}}$, то розрахована оцінка рівняння регресії статистично надійна.

Таблиця 3

**Перевірочні параметри кореляційно-регресійної моделі
за 2005–2018 рр. рр.**

Показники	
Коефіцієнт множинної кореляції (R)	0,977
Коефіцієнт детермінації (R^2)	0,955
Стандартна помилка	37167,12
F -тест (F -Statistic)	37,108
$F_{\text{крит}}(m=4, n=7)$	4,12

Відповідно до отриманого рівняння (1) можемо стверджувати про існування прямого тісного зв'язку між результуючою ознакою (обсягом депозитів) та рівнем соціальної допомоги (трансфертів) X_2 ; рівнем доходів від власності X_3 ; рівнем змішаних доходів X_4 . Проте існує обернений зв'язок між обсягом доходів, отримуваних домогосподарствами у формі заробітної плати, та обсягом депозитів.

На основі цього можемо висунути гіпотезу про те, що найчастіше заощадження у формі депозитів формують ті домогосподарства, які у структурі свого доходу мають доходи від власності: коефіцієнт еластичності найвищий – 0,98 (відповідно до рівняння (1). Крім того, джерелом заощаджень є соціальні трансферти (коефіцієнт еластичності 0,57) та змішані доходи (коефіцієнт еластичності 0,49).

Від'ємне значення коефіцієнта еластичності між депозитами і заробітною платою може свідчити про те, що приріст такого виду доходу спрямовується на забезпечення приросту споживання, а не на заощадження.

Формування домогосподарствами депозитів має яскраво виражений сезонний характер. Розподіл депозитів, оцінений за коефіцієнтами сезонності, представлено на рис. 4. Найбільші темпи зростання суми депозитних рахунків домогосподарств характерні для зимового періоду, а найнижчі – для літнього. Амплітуда коливань коефіцієнта сезонності депозитів становить 11,12 %.

Для банківської системи сезонність фінансової депозитної поведінки домогосподарств не має суттєвих негативних наслідків. Такий висновок нами зроблено на основі того, що розраховані коефіцієнти сезонності для процентних ставок за депозитами фізичних осіб свідчать про наявність спадної хвилі у середині року (див. дані рис. 5).

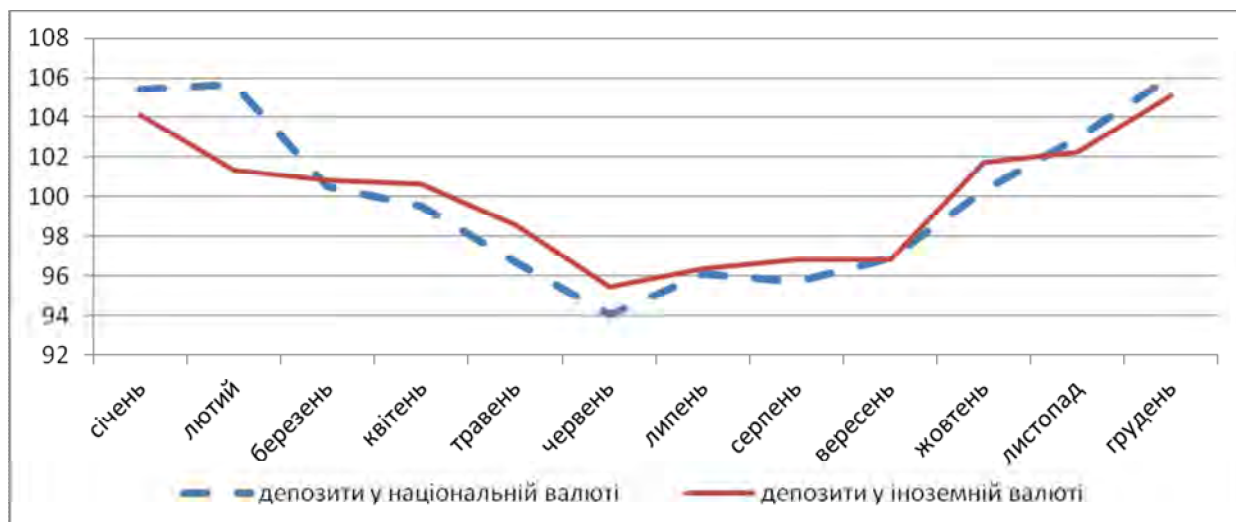

Рис. 4. Сезонний розподіл депозитів домогосподарств за період 2005–2019 рр.

Джерело: побудовано на основі власних розрахунків за даними [16].

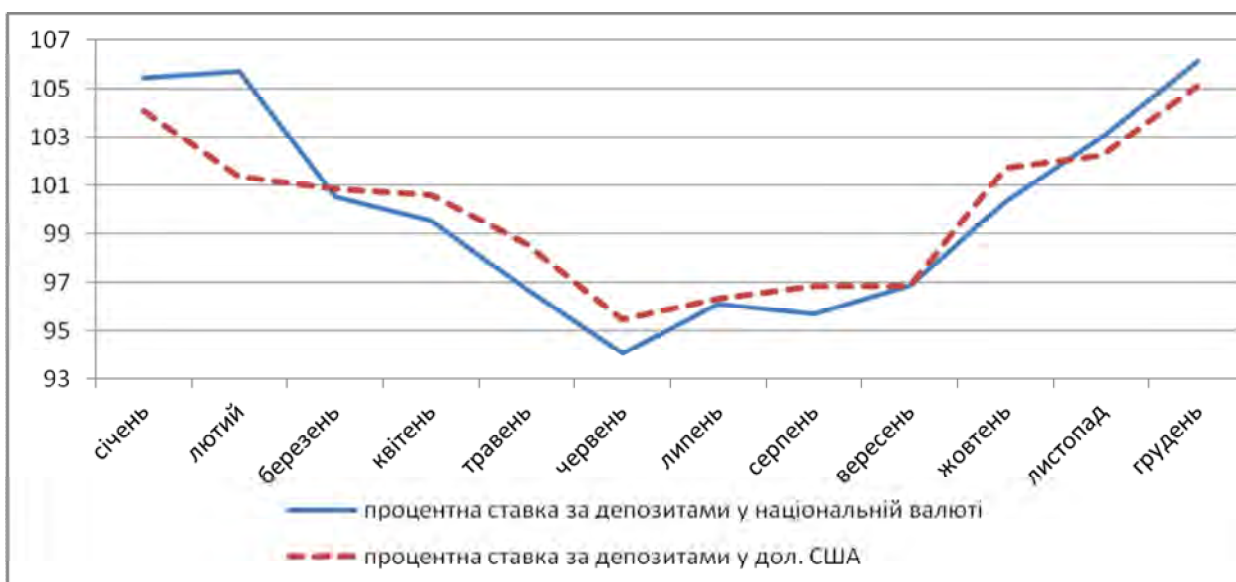

Рис. 5. Сезонність процентних ставок за депозитами фізичних осіб у депозитних установах України у 2006–2019 рр.

Джерело: побудовано на основі власних розрахунків за даними [17].

Депозитні вкладення є елементом інвестицій домогосподарств. Аналітики фінансового ринку часто стикаються із проявом наслідків сезонної хвилі пасивного літнього періоду та активного зимового. Це характерно як для розвинених ринків, так і для тих, що розвиваються. Отже, виявлена тенденція сезонності депозитних вкладів домогосподарств відповідає загальній теорії та практиці здійснення інвестицій. Причини такої динаміки відрізняються для різних інституційних секторів економіки. Якщо для фінансових та нефінансових інституцій це пов'язано із зниженням ділової активності у відповідний період часу, то для домогосподарств – із зміною пріоритетів фінансової поведінки. Очевидно, що сезон середини року домогосподарства розглядають як сприятливий для здійснення альтернативних витрат, зокрема на формування активів нефінансового характеру (купівлі рухомого та нерухомого житла). Також у цей період зростають споживчі витрати домогосподарств, пов'язані із відпочинком, подорожами, ремонтом майна тощо.

Висновки

На основі проведеного аналізу можемо зробити такі висновки:

1) домогосподарства в Україні мають високу схильність до заощаджень, а показник їх норми заощаджень у позакризові періоди зіставний із значеннями аналогічних показників для найрозвиненіших країн Європи;

2) пріоритетною формою здійснення заощаджень для домогосподарств є депозитні вклади. Такий вибір є характерним для домогосподарств у більшості країнах Східної Європи. Активність формування депозитних вкладів суттєво уповільнюється у період середини року, що узгоджується із періодом сезонного зниження процентних ставок депозитних установ за депозитними вкладками фізичних осіб. При цьому динаміка відсоткових ставок за вкладками не є визначальним чинником прийняття рішення про відкриття депозиту;

3) найбільші обсяги заощаджень формують домогосподарства, які отримують доходи від власності, тобто є тримачами значних обсягів активів як у фінансовій, так і нефінансовій формах. Існує прямий тісний зв'язок між обсягами заощаджень та сумою соціальних трансфертів домогосподарств, а також їхнім змішаним доходом. Це свідчить про те, що заощаджування здійснюють особи, які отримують відповідні доходи: мало захищені верстви населення та особи, які здійснюють підприємницьку діяльність. Найменшою мірою обсяг заощаджень залежить від величини та динаміки заробітної плати, тобто найменші працівники найменшою мірою формують заощадження.

Перспективи подальших досліджень.

Виявлені залежності та характерні ознаки дають основу для розуміння особливостей заощаджувальної поведінки домогосподарств, проте є недостатніми для формування узагальнюючої картини про особливості їх фінансової поведінки. Домогосподарства є активними учасниками ринку кредитування. Оцінювання особливостей їх боргової поведінки є пріоритетом подальших досліджень.

1. Dusenberry, James (1949). *Income, Saving, and the Theory of Consumer Behavior*. Cambridge.
2. Modigliani, Franco (1966). The Life Cycle Hypothesis of Saving, the Demand for Wealth and the Supply of Capital. *Social Research*. Vol. 33 (2): 160–217.
3. Campbell, John (1987). Does Saving Anticipate Declining Labor Income? An Alternative Test of the Permanent Income Hypothesis. *Econometrica*. Vol. 55. 1249–1273.
4. Friedman, Milton (1957). *The Theory of the Consumption Function*. Princeton.
5. Carrol, Christofer D., and David N. Wail. (1994). *Saving and Growth: A Reinterpretation*. Carnegie-Rochester Conference Series of Public Policy. Vol. 40. 133–192.
6. Deaton, Angus S., and Christina H. Paxson (1994). Intertemporal Choice and Inequality. *Journal of Political Economy*. Vol. 102. P. 437–472.
7. Iacoviello, Matteo (2005). House Prices, Borrowing Constraints, and Monetary Policy in the Business Cycle. *American Economic Review*. Vol. 95 (3): 739–64. doi:10.1257/0002828054201477.;
8. Pataracchia, Beatrice, Rafal Raciborski, Marco Ratto, and Werner Röger (2013). Endogenous Housing Risk in an Estimated DSGE Model of the Euro Area. *Economic Papers* 505. Brussels: European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs. http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2013/pdf/ecp5_05_en.pdf.
9. Addoum, Jawad M. (2017). Household Portfolio Choice and Retirement. *The Review of Economics and Statistics*. Vol. 99. No. 5. p. 870–883. Doi: https://doi.org/10.1162/REST_a_00643
10. He Z., Shi X., Lu X., Li F. (2019). Home equity and household portfolio choice: Evidence from China. *International Review of Economics & Finance*. Vol. 60. P. 149–164 <https://doi.org/10.1016/j.iref.2018.12.014>
11. Кізіма Т. О. Фінанси домогосподарств: концептуальні засади теорії і практики: автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08 / Т. О. Кізіма ; Терноп. нац. екон. ун-т. 2011. 36 с.
12. Петренко Я. В. Трансформація приватних заощаджень в інвестиції в транзитивній економіці: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.01 / Я. В. Петренко ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Х., 2009. 18 с.
13. OECD (2020). *Household savings (indicator)*. <https://data.oecd.org/hha/household-savings.htm> doi: 10.1787/cfc6f499-en (Accessed on 01 February 2020)
14. Eurostat (2020). *Household saving rate (indicator)*. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00131/default/table?lang=en> (Accessed on 01 February 2020)

15. Доходи та витрати населення (за даними Державної служби статистики України). <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Дата звернення 1 лютого 2020 р.)

16. Депозити, залучені депозитними корпораціями (крім Національного банку України). <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2fs> (Дата звернення 1 лютого 2020 р.)

17. Процентні ставки банків за строковими депозитами фізичних осіб. <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2fs> (Дата звернення 1 лютого 2020 р.)

1. Dusenberry, James (1949). *Income, Saving, and the Theory of Consumer Behavior*. Cambridge.
2. Modigliani, Franco (1966). *The Life Cycle Hypothesis of Saving, the Demand for Wealth and the Supply of Capital*. *Social Research*. Vol. 33 (2): 160–217.
3. Campbell, John (1987). *Does Saving Anticipate Declining Labor Income? An Alternative Test of the Permanent Income Hypothesis*. *Econometrica*. Vol. 55. 1249–1273.
4. Friedman, Milton (1957). *The Theory of the Consumption Function*. Princeton.
5. Carrol, Christofer D., and David N. Wail. (1994). *Saving and Groth: A Reinterpretation*. *Carnegie-Rochester Conference Series of Public Policy*. Vol. 40. 133–192.
6. Deaton, Angus S., and Christina H. Paxson (1994). *Intertemporal Choise and Inequality*. *Journal of Political Economy*. Vol. 102. P. 437–472.
7. Iacoviello, Matteo (2005). *House Prices, Borrowing Constraints, and Monetary Policy in the Business Cycle*. *American Economic Review*. Vol. 95 (3): 739–64. doi:10.1257/0002828054201477.
8. Pataracchia, Beatrice, Rafal Raciborski, Marco Ratto, and Werner Röger (2013). *Endogenous Housing Riskin an Estimated DSGE Model of the Euro Area*. *Economic Papers* 505. Brussels: European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs. http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2013/pdf/ecp5_05_en.pdf.
9. Addoum, Jawad M. (2017). *Household Portfolio Choice and Retirement*. *The Review of Economics and Statistics*. Vol. 99. No. 5. p. 870–883. Doi: https://doi.org/10.1162/REST_a_00643
10. He Z., Shi X., Lu X., Li F. (2019). *Home equity and household portfolio choice: Evidence from China*. *International Review of Economics & Finance*. Vol. 60. P. 149–164 <https://doi.org/10.1016/j.iref.2018.12.014>
11. Kizyma T. O. *Household finance: conceptual foundations of theory and practice: abstract. diss. ... Dr. Econ. Sciences: 08.00.08 / T. O. Kizyma; Ternopol national economical University, 2011. 36 p.*
12. Petrenko Y. V. *Transformation of private savings into investments in a transitive economy: abstract. dissertation ... PhD: 08.00.01 / Y. V. Petrenko; Kharkiv national university named after V. N. Karazin, 2009. 18 p.*
13. OECD (2020). *Householdsavings (indicator)*. <https://data.oecd.org/hha/household-savings.htm> doi: 10.1787/cfc6f499-en (Accessedon 01 February 2020)
14. Eurostat (2020). *Household saving rate (indicator)*. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00131/default/table?lang=en> (Accessedon 01 February 2020)
15. *Population income and expenditure (according to the State Statistics Service of Ukraine)*. <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed February 1, 2020)
16. *Deposits attracted by deposit-taking corporations (excluding National Bank of Ukraine)*. <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2fs> (Accessedon 01 February 2020).
17. *Bank interest rates on time deposits of individuals*. <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2fs> (Accessedon 01 February 2020).

L. Shkvarchuk¹, R. Slav'yuk², O. Sova³

¹ Lviv Polytechnic National University,
Department of Finance,

² Lviv Polytechnic National University,
Department of Entrepreneurship and Environmental Product Expertise,

³ Volyn Institute of Postgraduate Teacher Education

HOUSEHOLD SAVINGS: PROPENSITY, PRIORITIES AND FACTORS

© Shkvarchuk L., Slav'yuk R., Sova O., 2020

This paper investigates the factors behind what determine household saving behavior in Ukraine. The purpose of the article is to evaluate the characteristics of household behavior in Ukraine in terms of savings compared to Eastern European countries. The authors proved that households in Ukraine have

a high propensity to save, and their rate of savings in the non-crisis periods is comparable to the values of similar indicators for the most developed countries in Europe. Household savings have been negative during the 2013-2016 crises. Priority form of saving for households is banking deposits. This choice is typical of households in most Eastern European countries. Lowering banks interest rates does not lead to an outflow of household deposits and vice versa. The activity of formation of banks deposits significantly slows down in the middle of the year, which is consistent with the period of seasonal decrease in interest rates of bank deposits. The dynamics of interest rates on deposits is not a determining factor in the decision to open a deposit. The largest amounts of savings are generated by households that receive property income, that is, holders of significant assets, both financially and non-financially. There is a direct positive correlation between the amount of savings and the amount of social transfers of households and their mixed income. This shows that the savings are made by the persons receiving the corresponding income: the poorly protected sections of the population and the persons engaged in business activities. The least amount of savings depends on the size and dynamics of wages, that is, employees are least likely to form savings.

Keywords: household savings, household income, propensity to save, seasonality of savings, savings factors.